

Bokanmeldelse

Småbyenes Amerika

Michael 2005; 2: 377–8

Lovoll OS. Norske småbyer på prærien. Nesbru: Forlaget Vett og Viten, 2005. 294 s.

Dette er en av bøkene som er kommet ut i anledning av hundreårsjubileet for unionsoppløsningen mellom Norge og Sverige i 1905. Interessen for tiden rundt 1905 har vært stor, og den har også avfødt en rekke forskningsprosjekter, der ett av dem er beskrevet her. Og det er et prosjekt fra et Norge utenfor Norge – det var på denne tiden om lag en million nordmenn i Amerika som en følge av emigrasjonen, et tankevekkende tall når vi vet at befolkningen i Norge på samme tid var rundt to millioner.

Romanlitteraturens bilde av emigranter i duvende prærievogner er ikke tallmessig helt representativt, i og med at en stor del av emigrasjonen i dens siste faser var en urban emigrasjon hvor det var arbeidsplassene i amerikanske byer som trakk, ikke så mye jordbruket på prærien. Likevel var en stor del av den norske emigrasjonen rural. Det dette prosjektet og denne boka handler om, er imidlertid de som valgte veien mot vest og slo seg ned i småbyer på amerikansk landsbygd, ofte i stasjonsbyer ved de nyanlagte jernbanene som ble viktige pulsårer for det nye samfunnet.

Professor Odd S. Lovoll er nå pensjonert som professor i historie ved St. Olaf College i Northfield, Minnesota, men han er fortsatt aktiv som professor II ved Universitetet i Oslo. Hans vitenskapelige innsats for å studere den norske emigrasjonen til USA og de norsk-amerikanske samfunnene

som der ble dannet, er meget stor. Eksempler er bøkene «Det løfterike landet» (1983 og 1997) og «Innfridde løfter» (1999).

Dette prosjektet har gått ut på å foreta punktstudier av «norske» småbyer i Amerika, og valget falt på Starbuck (Pope county), Benson (Swift county) og Madison (Lac qui parle county), alle i Minnesota. For eksempel Benson, grunnlagt i 1870, ble som en norsk småby, der det var norske forretningsfolk som drev den omfattende handelsvirksomheten som betjente landbruksområdene omkring. Her var det norske og norskættede farmere, så dannelsen av småbyen forsterket det norske emigrantsamfunnets mangfold, kultur og bærekraft.

Lovolls studie går i stor detalj. Vi får vite hvem som bodde i Benson og vi lærer å kjenne den konteksten de hørte hjemme i. Den tilsynelatende idyllen var slett ingen idyll: I årene før byen ble grunnlagt hadde området vært herjet av mangeårige og blodige kamper med de indianerne som ble fordrevet. Så inntraff det naturkatastrofer, hvor gresshoppesvermene som ødela avlingene nok var blant de verste.

Religionen blir viet bred plass. Det er ikke å undres over at det ble plass for mange kirkesamfunn og lavkirkelige varianter av luthersk, puritansk kristendom. Menighetslivet ble også ofte det sosiale limet som holdt samfunnet sammen.

De to andre småbyene som forfatteren har studert, viser nokså tilsvarende trekk, og han tar dette som bevis på at Benson er ganske representativ for emigrantsmåbyene i perioden.

Lovoll omtaler også kulturlivet, slik det artet seg, f. eks. sport, der blant annet hopp og langrenn ble dyrket i 1880-årene som et symbol på den norske tilhørigheten. Og som alle som besøker Midt-Vesten i dag kan oppleve, er dyrkingen av norsk kultur blitt et vedvarende og levedyktig trekk ved regionen, selv mer enn hundre år etterpå.

Lovolls bok er enda en god og dyptpløyende analyse fra hans hånd av det norsk-amerikanske samfunnet. Den har en mengde personopplysninger og annen informasjon som vil gjøre den til et nyttig verktøy fra alle som vil studere denne interessante delen av nordmenns historie nærmere.

Imidlertid får den leserens tanker til å fly videre. Hele USA har jo en mengde slike småbyer med en tilsvarende historie, men der andre folkegrupper slo seg ned. Kanskje trenger vi å forstå selve denne småbydynamikken som en generell bakgrunnsfaktor for amerikansk historie også i det store, for utviklingen av lojalitet, selvstendighet, økonomi, for innenriks- og utenrikspolitikk, for religionens betydning og for atskillig annet?

Øivind Larsen, Universitetet i Oslo

Michael vol. 2, innhold/contents

Akutt sykkelighet og forebyggende helsearbeid i Telemark 1860-1900 (dr. philos. avhandling/ thesis) (hefte/issue nummer/number 1) <i>Storesund A.</i>	3
Mobile spesialisttjenester utenfor sykehus (leder til hefte/issue nummer/number 2: Sykehjemsrøntgen på hjul) <i>Lærum F.</i>	117
Medisinsk service i sykehjem. <i>Lærum F, Åmdal GT, Kirkevold M, Ulstein I, Engedal K.</i>	119
Overføring av røntgenbilder og røntgenansvar mellom institusjoner. <i>Borthne K, Kristiansen R.</i>	137
Foreløpig evaluering av bildeteknisk kvalitet ved mobil røntgendiagnostikk. <i>Hellund JC, Tariq R, Sesseng S.</i>	144
Sammenligning av kostnadene ved stasjonær og mobil røntgenundersøkelse av sykehjemspasienter. <i>Lærum F, Sager EM, Oswald S.</i>	160
Sykehjemsrøntgen på hjul. <i>Lærum F.</i>	168
Etterord. <i>Lærum F.</i>	190
Instruments from Davids Samling, Copenhagen (Photograph)	196
Medical museum in Groningen (Photograph)	198
Sickness and society (editorial). <i>Nylenna M.</i>	199
Seeing a general practitioner in Latvia and Norway – a comparative study. <i>Kilkuts G, Rosvold EO, Straand J, Lindbæk M, Larsen Ø.</i>	200
Risk perception of communicable diseases among adult Latvian general practice patients. <i>Kilkuts G, Rosvold EO, Straand J, Larsen Ø.</i>	211
The medical reports from the district physicians – an indispensable source to the Norwegian medical past. <i>Schjøsby HP.</i>	218
A museum project following the introduction in 2004 of new Norwegian legislation forbidding smoking in restaurants. <i>Linde K.</i>	236
Country living in a suburb: The aspect of health in 19th century Norwegian villa architecture. <i>Johansen BV.</i>	244

Black death and hard facts (Book review: Benedictow OJ. The Black Death 1346-1353: The Complete History) <i>Larsen Ø.</i>	252
Local communities and social capital. <i>Røiseland A.</i>	257
Aerial photographs in the assessment of physical and social change. <i>Larsen Ø.</i>	269
The role of Norwegian nurses in the fight against tuberculosis 1912-1940. <i>Mathisen J.</i>	277
Military medicine in paintings (1)	291
Military medicine in paintings (2)	292
Uventet og uvanlig. (leder) <i>Nylenna M.</i>	297
Norske legers medisinske behandling av egen familie. <i>Gjengedal S, Rosvold EO.</i>	299
De store utfordringenes år. <i>Gogstad AC.</i>	311
Var okkupasjonstiden en sosialpolitisk dødtid? <i>Sørensen Ø.</i>	324
Norske lægers Nordkap-Varangerfærd. (Bokanmeldelse av faksimile) <i>Nylenna M.</i>	333
Urbanisering og helse. (Bokanmeldelse: Tellnes G. ed. Urbanisation and health) <i>Larsen Ø.</i>	336
Valg som ble avgjørende. (Bokanmeldelse: Gogstad AC, Grimnes OK, Rødland K. Der veiene skiltes) <i>Larsen Ø.</i>	338
Egil Skallagrimssons gård og kirke på Island – fra utgravningene 2001-2005. <i>Holck P.</i>	340
Identifisering av døde. <i>Rogde S.</i>	349
Før jordskjelvet i Nord-Pakistan: Hvordan så det ut der? <i>Larsen IF, Larsen Ø.</i>	357
Ode til den gamle tid. (Bokanmeldelse: Lærum OD. Gamledoktoren forteller) <i>Larsen Ø.</i>	372
Dikemark jubilerer. <i>Larsen Ø.</i>	374
Veblen – en visjonær fra Valdres. (Bokanmeldelse: Odner K. Thorstein Veblen) <i>Larsen Ø.</i>	375
Småbyenes Amerika. (Bokanmeldelse: Lovoll OS. Norske småbyer på prærien) <i>Larsen Ø.</i>	377
Innhold/contents 2005	379